

katero so mu potrebne, da se more dalje samostalno šolati v življenji. Dalje je treba, da se otroku srce blaži in da se njegov duh vedri, da se njemu ljubezen do svojih staršev, do svojega národa, do naše obširne domovine Avstrije izgoji; to, gospoda, je namen ljudske šole. Kdor drugače ravnati hoče, kdor ima druge namene, ni prijatelj našega národa, naše domovine!

In da se more ta namen le s pomočjo in na podlogi materinega jezika doseči, v katerem smo najprvo začeli svoje misli izraževati, s svojo materjo govoriti, v katerem smo najprej začeli Boga moliti, to stoji kakor skala.

Kar se tiče druge opazke v tem poročilu, to je, sredstva, kako bi se otroci najlože nemščine naučili, mislim, da so bili gospodje tačas napačnega mnenja. C. kr. nadzornik in za njim vse oblasti pravijo, da bi se otroci najhitreje naučili nemščine, ako se silijo v daljših nepretrganih stavkih v njim nerazumljivem tujem jeziku izraževati se.

O tem se moram prav dvomljivo izjaviti, posebno ako premislim, da so gosp. okrajni šolski nadzornik in za njim vse šolske oblasti izrečno poudarjale in učiteljem strogo zapovedovale, da se imajo pri razlaganju nemških beril posluževati nemščine, torej jezika otrokom nerazumljivega, namestu materinega, slovenskega jezika. To se vendar pravi gluhemu pridigovati ali pa slepcu govoriti o barvah. Vsak od nas se je gotovo učil kakega tujega jezika, a da bi se ga bil učil kdo na podlagi njemu nerazumljivega tujega jezika, in to z vspehom, zdi se vsaj meni neverjetno. Prav dobro opazko o takem nenaravnem pouku napravil je pred leti strokovnjak na šolskem polji, kateri je opravičeno trdil, da se po enakem načinu naučé otroci dosti manj nemščine, nego prej.

V tem poročilu se tudi bere, da ne zadostuje nemščino poučevati kot obligaten predmet, ker se otroci na tak način premalo vadijo in premalo priučé nemščine, posebno iz tega vzroka ne, ker velik del šolarjev iz ljudskih šol prestópi v gimnazije, kjer je učni jezik nemški. Ta razlog pa zdaj sam ob sebi odpade, ker bomo imeli od zdaj za naprej slovenske gimnazije, vsaj spodnje.

Dalje se trdi, Slovencu je potreben nemški jezik, ker si zunaj dežele na Nemškem, na Ogerskem itd. kruh služi, torej mu je znanje nemškega jezika potrebno. Temu pritrjuje vprašal bi pa: kaj pa je z našim ljudstvom, katero domá na slovenski zemlji ostane? Ali temu ni treba nobene olike, nobenega izobraženja, nobenega napredka? Vsak omikan človek mora temu vprašanju pritrčiti in reči: da! Če pa temu pritrčite, morate tudi pritrčiti, da sta omika in napredek le mogoča na národni podlogi, to je s pomočjo národnega slovenskega jezika.

Ako se ta resnica ne pripozná, se dokaže od vaše strani, da vam na omiki in na napredku našega národa ni nič ležeče, nego da je vaš glavni namen edino le ponemčevanje slovenskega národa. Jaz priporočam, da slavni mestni zbor vzprejme predloge šolskega odseka“.

Interpelacija dr. Vošnjaka in tovarišev do blag. gosp. c. kr. deželnega predsednika.

Potekla bode v kratkem šestletna dóba, za katero so bili imenovani c. kr. okrajni šolski nadzorniki. V tem času se je slavno c. kr. učno ministerstvo lahko prepričalo, da se ljudske šole in učitelji niso tako nadzorovali, kakor je želeti v prospah ljudskega šolstva. Nadzorniki so morali pred vsem opravljati svojo lastno aktivno službo in vsled tega jim nij bilo mogoče vso svojo pozornost obračati v nadzorovanje šol, ker jim je ta posel bil le postranska naloga. Spoznavši nedostatke, kateri so se tudi v drugih deželah prikazali, kjer so bili nadzorniki vzeti iz aktivnega učiteljskega osebja ter zraven svojega

glavnega opravila se le postransko pečali z nadzorništvom, je c. kr. učno ministerstvo užé v nekaterih deželah okrajno šolsko nadzorstvo tako urejalo, da je nastavilo za več šolskih okrajev skupaj jednega nadzornika, ki pa za časa nadzorniške službe nijma drugega posla, nego pečati se z nadzorstvom. To se je dozdej zgodilo na Nižje-Avstrijskem, Štajerskem, Primorskem, Solnograškem itd.

Gledé na to, da bi tudi za kranjsko ljudsko šolstvo jako koristno in potrebno bilo, da dobí okrajne nadzornike, kateri bi nezadržani in ne moteni po družih opravilih vse svoje moči in ves svoj čas žrtvovali šolskemu nadzorstvu; gledé dalje na to, da mora sicer po šolski postavi imeti vsak šolski okraj svojega nadzornika, a lahko jeden in isti nadzornik več okrajev nadzoruje; gledé konečno na to, da bi se stroški za nadzorstvo prav nič ne pomnožili, ko bi mesto zdanjih 11 nadzornikov, ki dobivajo po 400 gold. na leto, nastavili se za vso kranjsko deželo le trije ali štirje c. kr. okrajni nadzorniki s primerno plačo, vprašajo podpisani blag. gosp. c. kr. deželnega predsednika: ali bi ga ne bila volja, vis. c. kr. učnemu ministerstvu priporočati, da namesto zdanjih jednajst nastavi za vso deželo le tri ali štiri samo za ta posel odločene c. kr. okrajne šolske nadzornike? *)

Uradni spisi.

(Piše **V. Burnik.**)

(Dalje.)

K 1. Kako mora šolska matrika urejena biti, razvidno je v §. 1. dež. šol. postave z 8. oktobra 1870. l. Nepostavno in nepregledno je spisovati za šolo ugodne otroke vsakega leta skupaj, temuč vsi za šolo ugodni otroci vasí A zapisati se morajo n. pr. pod h. št. 1., bodisi, da je otrok star 6 ali 14 let, bodisi, da je v kakem drugem šolskem okraji rojen, a biva v omenjenej vasi pod h. št. 1. Ker se morajo vsako leto vsi otroci od 8 let v matriko spisovati, zna se, da to prizadene obilo dela. Ta posel si učitelj lahko olehčá s tem, da si napravi matriko za šest let skupaj. Iz krstnih bukev naj se pod vsako številko dotične vasí zaznamovajo vsi otroci v šestih letih rojeni. Za število teh otrók naj se pri prvem spisovanji matrike pusti pri vsaki številki toliko prostorov, kolikor je bilo otrók v šestih letih na dotični številki rojenih. Vsako leto se potem pripišejo zraven v matriko le tisti otroci, ki postanejo za šolo ugodni. Zaradi večjega pregleda, kateri posebno delo olajšuje nadzorniku in učitelju, naj se zapišejo vasí s hišnimi številkami v abecednem redu in napravi naj se na drugi in tretji strani kazalo, ki znači, na kateri strani se more vsaka številka dotične vasí poiskati. Da se otroci ponavljavne šole, šolo neobiskajoči in drugod všolani natančno razvidijo, naj se napravijo pri „opómnji“ na vsaki strani še tri rubrike, v katere naj se sè svinčnikom zaznamnja, je li vpisani v ponavljavni šoli, ali ne hodi v šolo, ali je drugod všolan. Na vsakem listi naj se zaznamki zdolej v dotičnih rubrikah sumirajo. V začetku vsacega šolskega leta se nekateri teh zaznamkov izpremené, ter zopet na novo uredé. Med šolskim letom naj se v teh rubrikah nič ne izpremeni, ker bi se moral s tem tudi skupni pregled vedno popravljati, kateri kaže za šolo ugodne in šolske otroke v začetku šolskega leta. Pri skupnem pregledu naj se tudi načrtajo še tri rubrike za otroke ponavljavne šole, za te, ki ne hodijo v šolo, in za te, ki so drugod všolani. Za izpremembo med šolskim letom naj se rabi rubrika „opómnja“ in matriki priložena pola sè sledečim obrazcem:

*) Gosp. c. kr. deželni predsednik pravi, da odgovorí na interpelacijo, ko si izprosi vodila (instrukcije) od slavnega ministerstva.